

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.10, maj 2017

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Else Riisager

Tilsyn ved dr.theol. K.E. Bugge

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2023

Indledning til

“Langt høiere Bjerge saa vide paa Jord”

ved Henrik Yde

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Sangen
- 3 En socialpolitisk vision?
- 4 Melodi
- 5 Anvendt litteratur

1 Anledning

Anledning til sangen var en afskedsfest den 10. april 1820 for forfatteren og embedsmanden Christen Pram, der havde fået en stilling som toldembedsmand på en af De Dansk-vestindiske Øer (Lundgreen-Nielsen 1982, s. 289 f.).

Grundtvigs bekendtskab med Pram gik tilbage til 1808, hvor han havde tilegnet Pram sin *Nordens Mytologi*. Efter 1815 havde Grundtvig og Pram arbejdet tæt sammen i bestyrelsen af det selskab til udgivelse af skrifter fra den nordiske oldtid, i hvis regi Grundtvigs oversættelser af Saxo og Snorre udkom 1818-1823.

Det var i bevidsthed om det nære forhold mellem Pram og Grundtvig, at festarrangørerne havde bedt Grundtvig om en hyldestsang til fædrelandet og kongen. Sangen skulle lede frem til festens første skål, skålen for kong Frederik 6.

Om festen kan man læse i Lundgreen-Nielsen 1982, s. 289-291.

2 Sangen

Mens andre fædrelandssange og kongehyldester – også Grundtvigs egne – ofte har en tendens til patos og overdrivelse, har Grundtvig for en gangs skyld valgt underdrivelsen og beskedenheden. I hvert fald tilsyneladende. Flemming Lundgreen-Nielsen skriver:

[Sangens] hovedmodsætning er ånd-materie, indre ægthed over for prangende facade. Det er en Grundtvigsk og romantisk videreførelse af Holbergs mere snusfornuftige distinktion mellem Realitet og Appearance. Grundtvigs særlige indsats består i at gøre *dansk* til symbolet på ånd og *ikke-dansk* til bærer af de materielle og forgængelige værdier (Lundgreen-Nielsen 1982, s. 304).

De vidtgående konsekvenser af dette synspunkt er udredt i Lundgreen-Nielsens artikel “N.F.S. Grundtvigs ‘Langt højere Bjerger’” fra 1982, som er standardværket om denne sang.

Syvende og ottende strofe blev slettet i næsten alle optryk efter 1849, men fra Grundtvigs pen var det netop disse to strofer, alle de foregående skulle kulminere i: Hyldesten til Frederik 6. og motiveringen af skålen: ‘For kongen!’ Sidste strofe drager de syngende festdeltagere på selve denne 10. april 1820 med ind i sangen “her, naar hver Dannemand sjunger!”

Nogle har anset sangens opregning af danskernes egenskaber for at være uden synderlig sammenhæng med Pram, festens midtpunkt. Lundgreen-Nielsen har imidlertid påpeget en hidtil overset forbindelse mellem sangens temaer og Prams arbejdsliv og forfatterskab (1982, s. 301 f.).

3 En socialpolitisk vision?

I strofe seks står de berømte vers: “Hos Danske dog findes det daglige Brød / Ei mindre i Fattig-Mands Hytte, / Og da har i Rigdom vi drevet det vidt / Naar Faa har for Meget og Færre for Lidt.” Det er interessant, at i de to bevarede udkast til sangen er sætningerne formet i optativ, som et ønske, og ikke som henvisning til en kendsgerning: “Gid vi det i Rigdom kun drive saa vidt, / At Faa har for Meget og Færre for Lidt!” (Lundgreen-Nielsen 1982, s. 300; Grundtvig-arkivet, fasc. 388,.23.) Mange har igennem tiden opfattet disse vers som en social- eller fordelingspolitisk vision.

Nogen virkelighedsbeskrivelse er der ikke tale om. Danmark – staten såvel som bønderne og borgerne, for slet ikke at tale om de besiddelsesløse – havde i flere år været dybt forarmet. Napoleonskrigene havde kostet dyrt, og staten gik bankerot i 1813. Inden da var prisen på landbrugsprodukter faldet drastisk, og handlen gik nærmest i stå efter 1807. De kummerligste år var tiden mellem 1818 og midten af 1820'erne, altså netop da Grundtvig skrev sin sang. Dertil kom, at sult i hele 1800-tallet var et almindeligt fænomen blandt landproletariatet (Engberg 2011, s. 218-221). Der er næppe tvivl om, at sulten må have været særligt hård i kriseårene omkring 1820.

De fire vers om brødet i fattigmands hytte og om, at få har for meget og færre for lidt, er hverken en virkelighedsbeskrivelse eller en socialpolitisk vision i moderne forstand.

Fra Grundtvigs pen var versene snarest udtryk for et fromt ønske om, at landet snart måtte vende tilbage til tiden med finansiell stabilitet som før statsbankerotten i 1813 (Lundgreen-Nielsen 1982, s. 300 f.).

Om sangens efterliv, se Lundgreen-Nielsen 1982, s. 289.

4 Melodi

Sangen er skrevet på melodien til A.G. Thoroups digt *Vort Norden er ikke en isdækket Ørk* fra 1804. Det samme versemål ses også til en mere udbredt melodi fra 1801 af H.O.C. Zinck, som snart blev den almindeligt anvendte til “Langt høiere Bjerge”. Senere er fulgt flere andre melodier, skrevet specielt til “Langt høiere Bjerge”, men H.O.C. Zincks melodi er fortsat den almindeligt anvendte. Se i øvrigt Kuhn 1990, s. 147-150.

5 Anvendt litteratur

- Engberg, Jens (2011) *Det daglige brød. Bønder og arbejdere 1650-1900*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1808) *Nordens Mytologi*. København.
- Kuhn, Hans (1990) *Defining a nation in song. Danish patriotic songs in songbooks of the period 1832-1870*. København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1982) “N.F.S. Grundtvigs ‘Langt høiere Bjerge’” i Henrik Glahn m.fl. (red.) *Hvad Fatter gjør ... Boghistoriske, litterære og musikalske essays tilegnet Erik Dahl*, s. 289-307. Herning.